

به نام خدا

روش و فنون تدریس

مولفان :

سمیه جلالی

مرضیه سادات ذوالفقاری

سمیرا جعفریانی

زهرا جعفریانی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

عنوان و نام پدیدآور: روش و فنون تدریس / مولفان سمیه جلالی... [و دیگران].

مشخصات نشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۱۱۲ص.

شابک: ۰-۳۴۴-۳۳۹-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: مولفان سمیه جلالی، مرضیه سادات ذوالفقاری، سمیرا جعفریانی، زهرا جعفریانی.

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۱۱ - ۱۱۲.

Effective teaching

موضوع: تدریس اثربخش

Teacher effectiveness

معلمان -- اثر بخشی

شناسه افزوده: جلالی، سمیه، ۱۳۷۲-

رده بندی کنگره: LB۱۰۲۵/۳

رده بندی دیویی: ۳۷۱/۱۰۲

شماره کتابشناسی ملی: ۹۳۹۰۸۲۸

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: روش و فنون تدریس

مولفان: سمیه جلالی - مرضیه سادات ذوالفقاری - سمیرا جعفریانی - زهرا جعفریانی

ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲

چاپ: زبرجد

قیمت: ۹۰۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۰-۳۴۴-۳۳۹-۶۲۲-۹۷۸

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

چاپ و نشر ارسطو
Chaponashr.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	مقدمه.....
۱۳	یادگیری و نظریه های یادگیری.....
۱۴	*نظریه های یادگیری:.....
۱۵	*مهم ترین نظریه های شناختی:.....
۱۶	*یادگیری از دیدگاه گشتالت :.....
۱۷	نقش بینش.....
۱۷	ارتباط رفتار با یادگیری.....
۱۸	یادگیری و حل مسأله :.....
۱۹	*نظریه ی میدان شناختی (کرت لوین).....
۱۹	*نظریه ی شناخت شناسی تکوینی (ژان پیاژه).....
۲۰	*نظریه ی یادگیری اکتشافی (برونر).....
۲۰	جنبه های یادگیری.....
۲۱	*یادگیری معنادار کلامی (آزوبل).....
۲۲	*نظریه ی انسان گرایی (کارل راجرز).....
۲۴	روش های تدریس سنتی.....
۲۴	روش آزمایشی.....
۲۷	محدودیت ها.....
۲۷	روش حفظ و تکرار.....
۲۸	محاسن:.....

۲۸	محدودیت ها :
۲۹	روش تدریس نمایشی
۳۰	تفاوت روش های تدریس نمایشی و اکتشافی
۳۰	مراحل اجرای روش نمایشی
۳۲	ویژگیهای روش نمایشی
۳۲	برخی از ویژگیهای این روش عبارتند از:
۳۳	انواع روش های نمایش
۳۳	محاسن روش نمایشی
۳۴	معایب روش نمایشی
۳۵	روش سخنرانی
۳۵	محاسن
۳۶	محدودیت ها
۳۸	مراحل اجرای روش سخنرانی
۳۸	آمادگی برای سخنرانی
۳۹	جمع بندی و نتیجه گیری
۴۱	متن و محتوای سخنرانی
۴۱	استمرار توجه شاگردان در طول ارائه محتوا
۴۲	تغییر دادن محرک :
۴۳	شور و حرارت سخنرانی
۴۴	پرسش و پاسخ در حین سخنرانی
۴۴	فعالیت های جسمانی

۴۵	جامع بودن محتوا
۴۵	سازماندهی منطقی محتوا
۴۶	مقدمه سخنرانی
۴۶	جلب توجه شاگردان:
۴۶	ایجاد انگیزش:
۴۸	از محاسن روش ایفای نقش می توان به موارد زیر اشاره نمود:
۴۹	محدودیت های روش ایفای نقش:
۵۰	مراحل اجرای روش تدریس ایفای نقش
۵۰	مرحله اول- تعیین موضوع و طرح مسئله (آماده کردن یا گرم کردن گروه):
۵۱	مرحله دوم- انتخاب ایفاگران نقش و تعیین نقش آنها:
۵۱	مرحله سوم- فراهم کردن امکانات و پردازش صحنه:
۵۱	مرحله چهارم- آماده کردن دانش آموزان برای مشاهده:
۵۱	مرحله پنجم- اجرای نمایش:
۵۲	مرحله ششم- بحث و ارزش یابی نمایش؛
۵۲	مرحله هفتم- اجرای دوباره نمایش:
۵۲	مرحله هشتم- بحث و ارزشیابی مجدد:
۵۲	مرحله نهم- تعمیم تجارب:
۵۳	امتیازات الگوی ایفای نقش
۵۳	۱- ایجاد شور و شوق وانگیزه درونی در فراگیرندگان
۵۳	۲- مشارکت و فعالیت دانش آموزان
۵۴	۳- کاهش کمرویی و خجالت دانش آموزان

- ۴- افزایش مهارت‌های روانی - حرکتی فراگیرندگان ۵۴
- ۵- کسب نگرش‌های جدید و قبول ارزش‌های اجتماعی ۵۴
- ۶- تقویت قدرت مدیریت و سازماندهی افراد ۵۴
- شرکت کنندگان در الگوی ایفای نقش ۵۵
- روش بحث گروهی ۵۵
- چه دروس و موضوعاتی را می‌توان با روش بحث گروهی تدریس کرد؟ ۵۵
- در چه موقعیتی و برای چه هدفی می‌توان از روش بحث گروهی استفاده کرد؟ ۵۶
- مراحل اجرای روش بحث گروهی ۵۶
- مرحله اول ، آمادگی و برنامه ریزی ۵۶
- مرحله دوم ، روش اجرای بحث گروهی ۵۸
- وظایف معلم در روش بحث گروهی ۵۸
- وظایف شاگردان در جریان بحث گروهی ۵۸
- محاسن ۵۹
- محدودیتها ۵۹
- روش تدریس پرسش و پاسخ ۵۹
- قالب بندی و نحوه پرسیدن سؤال ها ۶۰
- استفاده از ساده ترین کلمات ۶۱
- انواع سؤال ها ۶۲
- شیوه استفاده از سؤال های واگرا ۶۳
- چراهایی برای پرسیدن سؤال در کلاس ۶۴
- راهبردهای پرسیدن سؤال در کلاس ۶۶

- سه مهارت پایه ای برای دریافت پاسخ های روشن از دانش آموزان ۶۷
- ۱- مهارت برانگیختن ۶۷
- ۲- مهارت دریافت پاسخ واضح از دانش آموز ۶۹
- ۳- مهارت تمرکز مجدد (تجدید تمرکز روی سؤال) ۷۰
- پاسخگویی به سؤال های دانش آموزان ۷۱
- مراحل اجرای روش تدریس پرسش و پاسخ ۷۲
- مرحله نخست بیان و شرح هدف ۷۲
- مرحله دوم : پرسش و پاسخ ۷۲
- مرحله سوم : نتیجه گیری ۷۲
- روش های نوین تدریس ۷۲
- چرا پیاده سازی روش تدریس نوین مهم است؟ ۷۳
- راهبردهایی برای ارضای نیازهای یادگیری فراگیران : ۷۴
- * کمک به دانش آموزان برای انتخاب هدف : ۷۴
- یک هدف دارای شرایط زیر است : ۷۴
- * ارزیابی فضای کلاس : ۷۵
- نشانه های فضای مثبت در کلاس : ۷۵
- نشانه های فضای منفی در کلاس : ۷۶
- معلم یک سازماندهنده در عرصه ی تعلیم : ۷۶
- خصوصیات یک سازماندهنده خوب : ۷۶
- ویژگیهای یک روش تدریس خوب : ۷۷
- تاکید بر استفاده از روشهای فعال ونوین آموزشی : ۷۸

- ۱- روش حل مسئله ۷۹
- راههای حل مسئله ۸۰
- حل مسئله از طریق آزمایش و خطا ۸۰
- حل مسئله از طریق بینش و شناخت ۸۰
- حل مسئله با روش تحلیلی ۸۱
- مدلهای مختلف حل مسئله : ۸۱
- ۱- مشخص کردن مسئله ۸۲
- ۲- جمع آوری اطلاعات براساس ساخت فرضیه ۸۲
- ۳- فرضیه سازی ۸۲
- ۴- آزمایش فرضیهها ۸۲
- ۵- نتیجه گیری ، تعمیم و کاربرد ۸۲
- برای اجرای صحیح و مؤثر این الگو ، رعایت نکات زیر ضروری است : ۸۲
- اجرای نمونه تدریس به روش حل مسئله (مدل جان دیویی) ۸۳
- مرحله ی نخست : مشخص کردن مسئله ۸۳
- مرحله دوم : جمع آوری اطلاعات برای ساخت فرضیه ۸۴
- مرحله سوم : فرضیه سازی ۸۴
- مرحله چهارم : آزمایش فرضیهها ۸۵
- مرحله پنجم : نتیجه گیری ، تعمیم و کاربرد ۸۵
- ارزشیابی پایانی ۸۶
- ارائه تکلیف ۸۶
- مراحل روش حل مسئله به روش جورج پولیا ۸۶

- ۸۷.....مکتب پراگماتیسم و تعلیم و تربیت:
- ۸۷.....روش تدریس در مکتب پراگماتیسم:
- ۸۷.....دیدگاه صاحب نظران تعلیم تربیت در باره ی روش های تدریس فعال
- ۸۸.....ژان پیاژه:
- ۸۸.....محاسن و محدودیتهای روش حل مسئله :
- ۸۸.....محاسن :
- ۸۸.....محدودیتها :
- ۸۹.....نتیجه گیری :
- ۸۹.....الگوی حل مسئله دارای مراحل است :
- ۸۹.....۲ روش بحث گروهی:
- ۹۲.....مراحل آموزشی یا روش بحث گروهی:
- ۹۳.....(۴) روش بارش مغزی (ذهن انگیزی) :
- ۹۴.....الگوی تدریس بارش مغزی
- ۹۵.....BRAIN STROMING بارش مغزی
- ۹۶.....قواعد بارش مغزی :
- ۹۷.....چهار قاعده اساسی بارش مغزی :
- ۹۸.....مراحل روش بارش مغزی :
- ۹۸.....الف) خلاقیت و تولید اندیشه
- ۹۹.....ب) قضاوت و ارزشیابی :
- ۹۹.....مزایا و معایب :
- ۱۰۰.....معایب و نقایص این روش عبارتند از :

- ۵- روش تقسیم موضوع به بخش های مختلف (همیاری) : ۱۰۲
- مراحل تدریس به روش تقسیم موضوع : ۱۰۲
- ۶) روش کارایی تیم : ۱۰۲
- مراحل تدریس در روش طرح کارایی تیم : ۱۰۳
- کلاس درس معکوس ۱۰۳
- اصول کلاس درس معکوس ۱۰۴
- اصل اول: حفظ یک محیط انعطاف پذیر ۱۰۴
- اصل دوم: حفظ فرهنگ یادگیری دانش آموز-محور ۱۰۵
- اصل سوم: توسعه‌ی محتوای آگاهانه ۱۰۵
- اصل چهارم: تربیت مربیان حرفه‌ای ۱۰۵
- مزایای کلاس درس معکوس ۱۰۶
- تاریخچه‌ی روش یادگیری معکوس ۱۰۷
- نتیجه‌گیری ۱۰۹
- سوالات متداول ۱۱۰
- کلاس درس معکوس چه مزیتی برای دانش آموز دارند؟ ۱۱۰
- چگونه می‌توان از تکنیک کلاس درس معکوس استفاده کرد؟ ۱۱۰
- منابع ۱۱۱

مقدمه

هدف اصلی امرآموزش ایجاد یادگیری در دانش‌آموزان است و این امر با عمل تدریس اتفاق می‌افتد. عمل تدریس سلسله فعالیت‌های مرتب، منظم، هدف‌دار و از پیش طراحی شده است؛ فعالیتی که هدفش ایجاد شرایط مطلوب یادگیری است. فعالیتی که به صورت تعامل و رفتار متقابل بین معلم و فراگیر جریان دارد یعنی ویژگی‌ها و رفتار معلم در فعالیت‌ها و اعمال شاگردان تأثیر می‌گذارد و بالعکس. از ویژگی‌ها و رفتارهای آنان متأثر می‌شود، این تأثیر ممکن است به صورت مستقل یا غیرمستقل به وقوع بپیوندد. به عبارت دیگر، تدریس عبارت است از تعامل یا رفتار متقابل معلم و شاگرد، براساس طراحی منظم و هدفدار معلم برای ایجاد تغییر در رفتار شاگرد (سیف، ۱۳۸۵).

هدف از تدریس افزایش توانایی یادگیری است و تدریس خوب نتیجه‌اش خوب یادگرفتن است. دانش‌آموزانی خوب یاد می‌گیرند که راهبردهای خوب یادگرفتن و کسب آموزش و پرورش را در خود توسعه می‌دهند. الگوی تدریس به دانش‌آموزان کمک می‌کند که ذخایر این راهبردها در آنان توسعه یابد، این الگوها به رشد دانش‌آموزان به مثابه فردی با توانایی افزایش تفکر و رفتار عاقلانه و ساختن مهارت‌ها و تعهدات اجتماعی یاری می‌رساند، متأسفانه در مدارس موجود چندان توجهی به این اصل نمی‌شود. نظام‌های آموزشی و معلمان بیش از آنکه عمل کنند حرف می‌زنند آنان با روش‌های خشک قالبی، دیکته کردن کتاب‌های درسی و برنامه‌های فشرده خود، قدرت اندیشیدن را از شاگردانگرفته‌اند. مدارس به جای انتقال و انباشت تحقیق علمی به ذهن‌شاگردان، بایستی به روش‌های فعال که باعث افزایش قدرت تفکر انتقادی و اندیشیدن در دانش‌آموزان می‌شود تأکید کنند (بهرنگی و آقایاری، ۱۳۸۳).

یادگیری و نظریه های یادگیری

یادگیری عبارت است از تغییر رفتار آموزشی و پرورشی مطلوب در یادگیرندگان بازده هر نظام آموزشی و پرورشی بر اساس میزان این تغییر رفتار یا تغییرات رفتار محاسبه و مورد ارزشیابی قرار می گیرد.

در رفتارگرایی عقیده کلی بر این است که همه یادگیرندگان در اصل برابرند. اما شرایطی که بر آنان تأثیر می گذارد، متفاوتند. همین شرایط موجب تفاوت های رفتاری می شود. رفتارگرایان: تغییر در رفتار (هر نوع عملی که از فراگیر سر می زند به اضافه فکر کردن) فقط عملی که از ما سر می زند، نیست. به فرآیند پردازش اطلاعات کاری ندارند، به این که چه تحولی رخ می دهد کاری ندارد.

به برون داد کار دارند، به حاصل کار دقت دارند، این قابل سنجش و اندازه گیری است. رفتارگرایی (پاسخ به محرک ها) کانون توجه معلم بر پاسخ های مورد انتظار مبتنی است. می خواهد پاسخ ها و واکنش های دانش آموزان را شکل دهد تا همانند الگوی اولیه که توسط وی ارائه شده است، بشود.

نظریه های شناخت گرایی بیانگر این واقعیت می باشد که یادگیرنده عامل اصلی و مهم کسب اطلاعات است و بر اساس اعتقاد گروهی از روانشناسان: همه توانمندی های ما همچون ادراک، یادآوری، استدلال در یک نظام پیچیده، سازمان یافته اند که آن را شناخت می نامند.

آدمی می تواند به تعبیر و تفسیر اطلاعات بپردازد، پیچیدگی ها و معماهای زندگی را از روی بینش حل کند، رویدادها و مسایل روانی را پیش بینی نماید و به تجربه های سنجیده و نامشهود سازمان دهد.

به طور کلی شناخت: هم فرآیند دانستن و هم محصول عمل دانستن است و اندیشه‌ها، اطلاعات، خاطره‌ها یا نمادهای روانی و فرآیندهایی را در بر می‌گیرند که به وسیله‌ی نمادها کسب می‌شود.

در واقع به یاری پردازش شناخت و آگاهی‌هاست که می‌توانیم آفریننده‌های فعال حقایقی باشیم که ما را به فراتر از الگوهای محرک، پاسخ می‌برند.

*نظریه های یادگیری:

۱- نظریه یادگیری رفتاری

۲- نظریه یادگیری اجتماعی

۳- نظریه شناختی

نظریه یادگیری رفتاری: بر اساس این نظریه، تجربه یعنی آموزش و خطا اساس یادگیری است.

مفهوم اصلی در این نظریه همان نظریه تقویت است به این معنی که رفتار تقویت شده نوعی رفتار شرطی است به این صورت که وقتی فرد برای مساله بخصوصی پاسخ رفتار صحیح را آموخت از آن پس در هر بار برخورد با آن مساله بدون تأمل و اندیشه همان پاسخ را می‌دهد.

بر اساس این نظریه برنامه های آموزشی در صورتی مفید است که میزان آزمایش و خطا را کاهش دهد.

- نظریه یادگیری اجتماعی: بر اساس این نظریه، این فرضیه مطرح می‌شود که یادگیری ناشی از تعامل و اثر گذاری متقابل و دائم میان فرد و محیط اجتماع است.

نظریه شناختی (گستالت): اساس این نظریه را قانون تعادل روانی تشکیل می‌دهد بنابراین قانون هر انسانی در تلاش است تا کل وجود او از نظامی متعادل و پایدار برخوردار باشد.

بر اساس این نظریه، یادگیری فرایندی است که باعث فروپاشیدگی متعادل فعلی فرد می شود و او می کوشد تا به یک تعادل روانی، تازه دست یابد.

*مهم ترین نظریه های شناختی:

شامل: نظریه یادگیری گشتالت، میدان شناختی، شناخت شناسی تکوینی، یادگیری اکتشافی، یادگیری معنادار کلامی و انسان گرایی می باشد.

نظریه یادگیری گشتالت: وضع و شکل یا هیأت کل، تصویر کلی سازمان یافته و شناخته شده.

فرد می کوشد موجودات مادی را به صورت و هیأت کل درک کند، یا به آن ها معنا و مفهومی سازمان یافته بدهد و در آن وحدتی به وجود آورد. در روانشناسی گشتالت؛ پی بردن به ادراک ارتباط است که موجب رفتار معنادار می شود. در روانشناسی گشتالت به دو عامل تصویر و زمینه توجه خاصی نشان می دهند و یادگیری را در نظر اول از برآیند این دو عامل میسر می دانند.

زمینه: در امر یادگیری و مسایل آموزشی عبارت از آن چیزهایی است که شاگرد با آن ها آشنایی دارد. مانند: معلم، دوستان، بستگان و موجوداتی که رنگ و شکل خاصی دارند و به طور کلی تمامی آن چیزهایی است که محیط مادی و محسوس شاگرد را تشکیل می دهد. به عبارت دیگر زمینه: آن چیزی است که به تصویر در زمان و مکان مفهوم واقعی می بخشد.

در روانشناسی گشتالت: ادراک به رشد اندامها یا رشد طبیعی فرد بستگی دارد و در این مورد محقق شده که ادراک کودکان از محیط و جهان پیرامون خود با ادراک بزرگسالان تفاوت دارد. ادراک از راه تجربه و آشنایی با مفهوم های اصلی طرحها و الگوها حاصل می شود.

قانون های گشتالت: روانشناسان گشتالتي معتقدند که در گشتالت نیروی خاصی وجود دارد که مسایل و امور را در طرح‌ها، شکل‌ها و قالب‌های معینی سازمان می‌دهد و اساس ادراک و بینش را پایه‌ریزی می‌کند.

۱ - قانون فراگیری یا جامعیت، بیانگر این واقعیت است که سازمان روانی همواره به هیأت و شکل مطلوب و کمال یافته گرایش دارد. در این سازمان ویژگی‌هایی مانند نظم و ترتیب، سادگی و پایداری برقرار است.

۲ - قانون مجاورت، بیانگر عوامل سازنده‌ی یک میدان است که در نتیجه‌ی نزدیک بودن به یکدیگر تشکیل دسته یا رده‌های مشخصی را می‌دهد.

۳ - قانون مشابهت، موارد مشابه بر حسب ویژگی‌های خاصی که دارند مانند شکل، رنگ و جز آن. گروه‌های مشترکی را به وجود می‌آورند.

۴ - قانون بستگی، در فرد گرایشی وجود دارد که همواره می‌خواهد شکل‌ها و موقعیت‌های ناجور و نامتقارن را تکمیل کند، یادگیری آن‌گاه انجام می‌شود که طرح مطلوب یا هیأت نیکو حاصل آید.

با سازمان دادن اوضاع یا رفع نقص حالت خشنودی در فرد فراهم می‌شود.

۵ - قانون نیک‌پیوستگی، همانند قانون بستگی هر دو دارای جنبه‌های صراحت و زیبندگی یا کمال مطلوب می‌باشند.

*یادگیری از دیدگاه گشتالت:

یادگیری عبارت از وقوع تغییراتی است که در پاسخ به الگوها یا هیأت‌های کل معنادار حاصل می‌گردد. چنانچه وقتی دانش‌آموز با مسأله‌ی جدیدی روبه‌رو می‌شود بی‌درنگ به طرح و الگوهای گذشته‌اش مراجعه می‌کند تا در حل مسأله او را یاری نمایند و نهایتاً این‌که یادگیری از دیدگاه گشتالت با ادراک، بینش و حل مسأله ملازم است.

ادراک زمانی تحقق می‌یابد که عواملی مانند : توجه ، احساس ، تجربه قبلی و معنا زمینه‌ساز آن باشد . به صورت هیأت کل مطرح می‌شود نه از ترکیب یا تحلیل اجزاء . قیاسی است و نه استقرایی . هیأت کل همواره قبل از اجزا درک می‌شود .

نقش بینش

یادگیری عبارت است از یافتن بینش‌های جدید یا تغییر در بینش‌های گذشته.

بینش : احساس و گرایشی است که موجود زنده نسبت به ارتباط اجزا و موقعیت‌ها نشان می‌دهد . به عبارت دیگر : بینش عبارت از راه یافتن به کم و کیف یک مشکل و پی بردن به حل آن است .

تفاوت یادگیری گشتالی با یادگیری تداعی‌گرایان (رفتارگرایی و ...) : در گشتالت ، یادگیری با ادراک ، اندیشه‌ی بارور و بینش سر و کار دارد . در تداعی‌گرایان ، یادگیری ارتباط اجزایی مانند محرک و پاسخ مطرح است که غالباً آن را مکانیکی و گشتالت را غیرمکانیکی نامیده‌اند .

ارتباط رفتار با یادگیری

رفتار در نظر رفتارگرایان هر نوع فعالیت محسوس عضلانی یا تراوش برونی غده‌هاست مثل اشک و عرق و ... اما از نظر گشتالت : رفتار روانی به طور مستقیم مشهود نیست بلکه امری استنباطی است .

تداعی‌گرایان (محرک - پاسخ) معتقدند که هر نوع تغییری در رفتار به منزله‌ی یادگیری است و عکس آن نیز درست است . گشتالت در مخالفت اظهار می‌دارد : تغییر در بینش دارای اهمیت است .

تغییر در رفتاریا یادگیری زمانی معتبر است که بر پایه‌ی بینش استوار باشد . و یادگیری هم بدون تغییرات محسوس و مشهود در رفتار امکان‌پذیر است مانند وقتی که برای فردی محرز شود که کمک به بنگاه‌های خیریه سودمند و موثر است اما اگر استطاعت مالی نداشته باشد ممکن است هیچ فرصتی برای تغییر رفتار در او پیش نیاید .

لذا نباید نتیجه گرفت که هر تغییری دلیل بر یادگیری است و یادگیری هنگامی حاصل می‌شود که الزاماً تغییر در رفتار محسوس پدید آید. طرفداران گشتالت به تجربه بیش از رفتار توجه می‌کنند و تجربه را رویدادی می‌دانند که فرد از راه عمل و مشاهده به نتایج فعالیت خاصی پی می‌برد.

نکته‌ی منفی در این است که در شیوه‌های ارزشیابی فقط رفتار مشهود را در نظر می‌گیرند و حکم می‌کنند که دانش‌آموزان چه رفتاری باید انجام دهند و آنان را به ابزار رفتار مطلوب خود وادار می‌سازند.

به نظر گشتالت، این روش درست نیست زیرا با این روش بیشتر در مورد معلم و مدرسه و بازی‌های آموزشی بینش پیدا می‌کنند تا در موضوع یادگیری واقعی.

یادگیری و حل مسأله :

در روانشناسی گشتالت اطلاعات درست و واقعی اساس درک مفاهیم و اصول یادگیری می‌باشد. وقتی معلومات جدید درک شود در دانسته‌های قبلی دانش‌آموز جذب می‌شود و سازمان‌نوینی از مفاهیم و معلومات تازه به وجود می‌آید که این فرآیند به دقت و صحت اطلاعات داده شده وابسته است.

لذا برای ادراک بهتر لازم است از نمادهای کلامی و وسیله‌های بصری نیز استفاده شود. از دانش‌آموزان باید خواست که در هر مورد مثال‌ها و نمونه‌های تازه‌ای از خود بیاورند، با این روش دانش‌آموز از نمونه‌ها و ساخت‌های گوناگون به شناخت کلی وابستگی‌ها و علت و معلول پی می‌برد و در او باریک‌بینی و موشکافی که نشانه‌ی عمق دریافت مطالب است، به وجود می‌آید.

*نظریه‌ی میدان شناختی (کرت لوین)

یادگیری در نظریه‌ی میدان شناختی (هدف - بینش) فرآیندی نسبی است که فرد در آن بینش‌های تازه‌ای کسب می‌کند یا آن‌که در بینش‌های گذشته‌ی خود دگرگونی‌هایی به وجود می‌آورد.

اصل در نسبی‌گرایی بر آن است که هیچ چیزی به تنهایی قابل احساس و ادراک نیست مگر در ارتباط با امور و اشیای دیگر در کاربرد آموزشی نظریه میدانی باید هر معلم و هر دانش‌آموز را به عنوان شخص و محیط روانی مورد توجه قرار داد.

تنها وظیفه‌ی معلم این است که به رشد و پرورش دانش‌آموزان همت گمارد تا بتواند دارای شخصیتی متعادل، هماهنگ و متعالی شوند. برای دستیابی به چنین هدفی معلم باید از ساخت و پویایی زندگانی دانش‌آموزان آگاهی کافی داشته باشد. اگر بخواهیم تدریس معلم مؤثر و قابل توجه باشد، باید میان فضای زندگی دانش‌آموز و معلم و فضاهای دیگر زندگی در کلاس فصل مشترکی وجود داشته باشد.

*نظریه‌ی شناخت‌شناسی تکوینی (ژان پیاژه)

بدون آشنایی با ویژگی‌های فکری و عقلی کودکان در هر دوره‌ی سنی نمی‌توان در پیشرفت تحصیلی آنان توفیق ارزنده‌ای به دست آورد.

در نظام پیاژه اساس یادگیری بر داد و ستد فرد با محیط و دوره‌ها و مراحل رشد استوار است.

کودک در نتیجه‌ی تعامل با افراد و شرایط زیستی و اجتماعی، خود را با محیط سازگار می‌سازد، بنابراین، مفاهیم و محتوا ساخت و کارکرد از اهمیت بالایی برخوردارند.

*نظریه‌ی یادگیری اکتشافی (برونر)

وی انسان را موجودی اندیشه‌ور ، آفریننده و دانش‌پژوه می‌شناسد . روش او در مسایل یادگیری گزینشی یا التقاطی است . او می‌خواهد بداند مردم با اطلاعات و معلومات خود چه می‌کنند و چگونه از معلومات نظری و مجرد پا فراتر می‌گذارند و به بینش کلی یا ادراکی که به آنان شایستگی می‌دهد دست می‌یابند .

او از آزمایش‌های خود چنین دریافت که یادگیرندگان همواره پاسخ‌های خاصی را با محرک‌های معینی ارتباط نمی‌دهند . یادگیری از نظر او مبتنی بر هدف‌جویی است .

به عقیده‌ی او تنها سابق‌های حیوانی فرد را وادار به فعالیت نمی‌کنند بلکه نیازهای نخستین دیگر مانند کنجکاوی ، علاقه و ادراک او را وادار می‌کند .

برونر ، با انتقاد از روانشناسان به ویژه رفتارگرایان تصریح می‌کند که به جای توضیح و تشریح یادگیری به گونه‌ای ماشین‌وار ، بهتر است بدانیم که کودک نخست راه‌های ساده نیل به هدف را می‌آموزد ، آن‌گاه به کسب اطلاعاتی که با هدف‌هایش ارتباط دارند ، می‌پردازد ، سرانجام معلومات سازمان‌یافته و با هدف را تعمیم می‌دهد و به صورت معرفت کلی برای انجام منظوره‌های خود به کار می‌برد .

در واقع فرد به یاری ساخت نمونه‌ها ، نه تنها اطلاعاتی به دست می‌آورد بلکه پیشگویی می‌کند و به طبقه‌بندی هم می‌پردازد .

جنبه‌های یادگیری

به عقیده‌ی برونر یادگیری دارای سه جنبه‌ی همزمان است :

۱ - کسب معلومات جدید ۲ - دگرگون‌سازی معلومات ۳ - نظارت به صحت و کفایت معلومات

و بالاخره : نظریه‌ی یادگیری اکتشافی یک نظریه‌ی شناختی است و در زمینه‌ی ادراک ، انگیزش ، تفکر و تنظیم مسایل یادگیری بررسی می‌کند . روش او ، گزینشی یا التقاطی است و به اموری مانند گزینش ، حفظ و تغییر و تبدیل معلومات علاقه دارد و انسان را